

WIADOMOŚCI GOSPODARCZE

IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W TORUNIU
DWUTYGODNIK INFORMACYJNY

Prenumerata wynosi w Toruniu i na prowincji:
Całorocznie . . . . . Mp. 2.400 —
Półroczna . . . . . „ 1.200 —
Kwartalna . . . . . „ 600 —

Ogłoszenia: Cała stronica . . . . Mp. 20.000 —
Pół stronicy . . . . . „ 10.000 —
Ćwierć stronicy . . . . . „ 5.000 —
1/8 stronicy . . . . . „ 2.500 —

Numer pojedynczy kosztuje 100 Mk.

Nakład i własność Izby Przem. - Handl. w Toruniu. — Redaktor odpowiedzialny: Dr. Tadeusz Raczyński.

Ustawa o monopolu tytoniowym.

Ustawa z dn. 1 czerwca r. b. o monopolu tytoniowym ogłoszona została w Dz. Ust. Nr. 44 z dn. 27. VI. Postanowienia tej ustawy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia t. j. z dniem 27 czerwca 1922 r. — jednocześnie zaś tracą moc obowiązującą ustawy dotychczas normujące sprawy niniejszą ustawą objęte § 61.

Nie ulega wątpliwości, że dotychczasowa różnorodność systemów opodatkowania tytoniu w naszym państwie wprowadzała chaos w gospodarkę tytoniową tak z punktu widzenia skarbowego, jak i w dziedzinie przemysłu i handlu tytoniowego — a w szczególności w handlu wewnętrznym wyrobami tytoniowymi. I tak n. p. wyłączenie inicjatywy prywatnej w fabrykacji w Małopolsce spowodowało tam znaczny niedobór w stosunku do miejscowego zapotrzebowania, nieustanne zaś usiłowania pokrycia tego niedoboru podejmowane przez wykazujący nadwyżki przemysł poznański i pomorski napotykały na niezwalczone trudności ze strony zarządu monopolowego.

Przyszłość okaże — czy i w jakiej mierze jednolity monopol państwowy zdoła tę ważną gałąź wytwórczości rodzimej utrzymać na odpowiednim poziomie, czy Skarb Państwa osiągnie oczekiwane zyski bez uszczerbku ludności.

Znajdujący się w Ministerstwie Skarbu projekt wydzierżawienia monopolu tytoniowego kapitalistom zagranicznym — w szczególności nie jest jeszcze publicznie znany, mimo to jednak należałoby znane już ogólne warunki podać pewnej rozważce.

Niewątpliwie warunki, zaofiarowane przez kapitał zagraniczny (wysoka tenuta dzierżawna i pożyczka na dogodnych warunkach)

przedstawiają się na pierwszy rzut oka wcale ponętne, jednakowoż nasuwają się po głębszym zastanowieniu pewne zastrzeżenia.

Przypuszczać należy, że wartość tenuty dzierżawnej ustalona by być musiała w sposób wykluczający ewentualne ryzyko z powodu możliwego spadku waluty (jakkolwiek znane publicznie enuncjacje urzędowe podają stałą cyfrę w obecnej walucie polskiej bez żadnych zastrzeżeń).

Jasną jest rzeczą, że kapitał zagraniczny pragnie i niewątpliwie usiłować będzie z dzierżawionego przez siebie monopolu wyciągnąć conajmniej normalny i godziwy zysk przedsiębiorcy. Wszelkie zatem korzyści oferowane skarbowi naszemu wliczane będą przez najmniej wymagającego przedsiębiorcę zagranicznego w rubrykę kosztów produkcji i będą niewątpliwie drogą przerzucenia wyciągane z kieszeni konsumenta czy to pod postacią wysokich cen, czy też w razie nawet odpowiednich kauteli w kontrakcie — w formie obniżania gatunku wyrobów. Z góry przewidzieć można — znając obecną protekcyjną względnie monopolistyczną politykę tytoniową wszystkich państw świata, że dzierżawca monopolu polskiego nie będzie w możności olbrzymich sum — należnych skarbowi polskiemu — uzyskiwać z eksportu swych wyrobów, tylko zmuszony będzie wyciągnąć je z kraju.

Pominąwszy zatem okoliczność, że cały „zysk przedsiębiorcy“ płynąć będzie — prawdopodobnie nie bardzo uszczuplony daninami publicznymi — zagranicę, to zobowiązania dzierżawcy względem skarbu płacić będzie ludność miejscowa jako specyficzny rodzaj podatku pośredniego. I na to wreszcie można by się zgodzić, gdyby nie poważne niebezpieczeństwo możliwego bezwzględego wyzysku ludności przez dzierżawcę, który wpły-

nać by musiał bezwarunkowo na ogólny bieg życia gospodarczego choćby już tylko dlatego, że mimo wszystko artykuł tytoniowy jest jednak artykułem pierwszej potrzeby.

Ustawa składa się z 4 działów, które zawierają: 1) Postanowienia ogólne 2) Organizację Państwowego Monopolu Tytoniowego i Skarbowego Nadzoru Monopolowego 3) Postanowienia karne i 4) Przepisy przejściowe.

Zasady urządzenia monopolu podajemy poniżej w streszczeniu:

Dział I.

Produkcja, przywóz z zagranicy, oraz sprzedaż surowca tytoniowego i wyrobów tytoniowych jest przywilejem państwa i stanowi przedmiot monopolu skarbowego. Surogaty tytoniowe służące do palenia mogą być wytwarzane, przywożone z zagranicy i sprzedawane tylko na podstawie zezwolenia Ministerstwa Skarbu.

Przez tytoń rozumieć należy zarówno surowiec tytoniowy (nieprzerobione liście, łodygi, korzenie i odpadki rośliny tytoniowej) jakoteż gotowe wyroby tytoniowe (cygara, cygaretki, tytoń krajany, papierosy, pachitory i t. p.) sporządzone bądź wyłącznie z części składowych roślin tytoniowej, bądź przy użyciu oprócz tytoniu również przymieszki innych materiałów.

Osobom prywatnym zabrania się bez zezwolenia kompetentnej władzy skarbowej:

a) uprawy tytoniu (zezwoleń udziela rolnikom Minister Skarbu pod warunkami zawartymi w art. 6.)

b) przywozu tytoniu z zagranicy z wyjątkiem wyrobów przeznaczonych do użytku osobistego, nie przewyższających 1 kg. wagi,

c) przewożenia, przysyłania oraz przyjmowania do przesyłki lub przewozu tytoniu ponad normę, ustanowioną przez Ministra Skarbu.

d) wytwarzania wyrobów tytoniowych i przerabiania gotowych wyrobów tytoniowych z wyjątkiem niezawodowego wyrabiania papierosów do użytku domowego,

e) sprzedaży surowca tytoniowego i wyrobów tytoniowych oraz ich nabywania u osób nie posiadających urzędowego pozwolenia na tę sprzedaż,

f) odpłatnego odstępowania surowca tytoniowego i wyrobów z niego, choćby legalnie nabytych, lub sprowadzonych z zagranicy,

g) posiadania i przechowywania surowca tytoniowego, maszyn, narzędzi i chemicznych przymieszek służących do zawodowej fabrykacji wyrobów tytoniowych,

h) gromadzenia zapasów wyrobów tytoniowych ponad normę, ustanowioną przez Ministra Skarbu.

Wyroby tytoniowe, przywożone z zagranicy (na podstawie zezwoleń) podlegają, o ile ustawa nie zawiera w tym względzie odmiennych postanowień, opłacie celnej i podatkowi konsumcyjnemu pobieranemu w formie dodatku do cła. Wolne od powyższych opłat są przewożone przez podróżnych do własnego ich użytku drobne ilości wyrobów tytoniowych: do 50 gr. tytoniu do palenia, 10 gr. tabaki, albo 50 szt. papierosów lub 20 szt. cygar.

Tranzyt tytoniu przez Polskę odbywa się pod kontrolą urzędów i organów skarbowych oraz celnych.

Sprzedaż hurtowna i detaliczna dozwolona jest tylko na podstawie koncesji, których warunki ustala Minister Skarbu.

Dział II.

zajmuje się organizacją monopolu. Naczelny zarząd monopolu sprawuje Minister Skarbu.

Wszelkiego rodzaju majątek państwowego monopolu tytoniowego wolny jest od wszelkich ciężarów, opłat, podatków i danin na rzecz Państwa lub Związków komunalnych i autonomicznych, z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w specjalnych ustawach państwowych.

Dział III.

zawiera postanowienia karne.

Dział IV.

zawiera przepisy przejściowe, szczególnie ważne ze względu na rozpoczęty już bieg terminów. I tak:

Art. 50. Osoby, które w chwili ogłoszenia niniejszej ustawy uprawiają na swym gruncie tytoń, posiadają lub przechowują surowiec tytoniowy, trudnią się jego sprzedażą, albo zajmują się fabrykacją wyrobów tytoniowych, osoby, które wskutek wydarzeń wojennych od roku 1914 zmuszone zostały unieruchomić czynne już poprzednio przedsiębiorstwo, oraz osoby, trudniące się sprzedażą wyrobów tytoniowych — mają obowiązek w ciągu miesiąca od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy, to jest do dnia 29 lipca b. r. pisemnie zawiadomić o tem powiatową władzę skarbową.

Od obowiązku są wolni trafikanci i składnicy na obszarze b. zaboru austriackiego:

Art. 51. Plantator tytoniu winien jest w myśl art. 50 podać obszar gruntu, na którym uprawia tytoń, oraz jakoś (stan przygotowania) przechowywanych liści tytoniowych.

Każdy, kto posiada jakąkolwiek ilość surowca tytoniowego, winien dokładnie oznaczyć tę ilość i gatunek.

Art. 52. Fabrykant obowiązany jest podać w doniesieniu (art. 50):

a) opis lokalu fabrycznego, magazynów, maszyn i narzędzi z wyszczególnieniem rozmiarów,

b) datę założenia i uruchomienia fabryki,

c) wysokość kapitału zakładowego i kapitału obrotowego,

d) wysokość rocznych obrotów i zysków z przedsiębiorstwa fabrycznego oraz ze sprzedaży wyrobów tytoniowych we własnych sklepach tytoniowych za lata 1912 do 1921,

e) roczną ilość i wartość przerobionego surowca tytoniowego oraz wytworzonych zeń wyrobów według ich rodzajów,

f) ilość osób, zatrudnionych w przedsiębiorstwie w poszczególnych latach,

g) ilość i wartość pozostałych na składzie zapasów surowego tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Art. 53. Handlarz surowca tytoniowego i sprzedawca wyrobów tytoniowych winien podać w swem doniesieniu:

a) opis lokalu,

b) wysokość rocznych obrotów i zysków w latach 1913 do 1921,

c) ilość i wartość wyrobów tytoniowych, pozostałych na składzie.

Art. 54. Winni uchylenia się od doniesienia, wymaganego w art. 52 i 53, ulegną karze grzywny do 50 000 mk., winni zaś podania wiadomości nieprawdziwych — grzywny do 200 000 marek. Nadto zarządza się konfiskatę świadomie tajonych albo fałszywie zgłoszonych przedmiotów.

Art. 55. Minister Skarbu mocen jest na czas przejściowej potrzeby udzielić osobom prywatnym, które trudniły się w czasie, w art. 50 wymienionym, fabrykacją wyrobów tytoniowych — koncesji na prowadzenie fabrycznego przedsiębiorstwa wyrobów tytoniowych celem wyłącznego wytwarzania gatunków monopolowych na rachunek monopolu z materiału, dostarczonego przez rząd monopolu na podstawie warunków, określonych przez Ministra Skarbu.

Art. 56. Fabrykant, wymieniony w art. 50 i 52, któremu odmówiono udzielenia koncesji, obowiązany jest odsprzedać Skarbowi, a Państwo zakupić wszelkie maszyny, narzędzia i materiały, które służą bezpośrednio do zawodowej fabrykacji wyrobów tytoniowych.

Art. 57. Celem ustalenia szacunku przedmiotów, podlegających odsprzedaży Skarbowi w myśl art. 56, ustanawia się komisję szacunkową do spraw monopolu tytoniowego.

W skład komisji tej wejdą:

a) przewodniczący, mianowany przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, oraz

b) 4 członków, mianowanych przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w połowie z pośród urzędników państwowych, w połowie zaś z listy, przedstawionej przez Poznańską i Pomorską Izbę Przemysłowo-Handlową oraz przez organizacje przemysłowe w b. zaborze rosyjskim.

Tym samym sposobem mianowani będą zastępcy przewodniczącego i członków komisji.

Komisja większością głosów powoła potrzebną ilość rzeczoznawców.

Niezadowoleni z wysokości wynagrodzenia, oznaczonego przez komisję szacunkową, mogą się odnieść do sądu w przeciągu dni trzydziestu od dnia doręczenia orzeczenia.

Art. 58. Roszczenia z tytułu ceny kupna odstąpionych Skarbowi budowli i urządzeń fabrycznych mogą być zaspakajane zarówno w gotowiznie, jak i w państwowych papierach procentowych.

W tym celu upoważnia się Ministra Skarbu do emisji 5% obligacji tytoniowych, umarzalnych w latach 36.

Należność za odstąpione Skarbowi maszyny, narzędzia i materiały wypłaca się gotówką.

Art. 59. Sprzedawcy wyrobów tytoniowych, którzy uczynili przepisane w art. 50 i 53 doniesienia, będą mogli sprzedawać posiadane przez siebie wyroby aż do wyczerpania zapasów, nie dłużej jednak, niż przez 6 miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy (to jest do dn. 29 grudnia 1922 r.) Obowiązani oni będą podlegać kontroli skarbowej i skutkom niniejszej ustawy.

Sprzedawcy wyrobów tytoniowych, prowadzący od 1 stycznia 1922 r. do dnia ogłoszenia niniejszej ustawy w sposób legalny osobiście i wyłącznie sprzedaż wyrobów tytoniowych, oraz przyborów do palenia, mają prawo do otrzymania koncesji na sprzedaż monopolowych wyrobów tytoniowych.

Art. 60. Robotnicy, pracujący dotychczas w fabrykach i zakładach, wytwarzających wyroby tytoniowe, które w myśl postanowień niniejszej ustawy zostaną wykupione przez Państwo, mają prawo do natychmiastowego zatrudnienia w fabrykach monopolu tytoniowego na warunkach pracy i płacy nie gorszych od dotychczasowych.

Jeżeli z pracą w fabrykach monopolu tytoniowego związana jest konieczność przeniesienia się robotnika do innej miejscowości, a skutkiem tego zachodzi niemożność przyjęcia pracy w fabrykach monopolu tytoniowego, w takim razie monopol tytoniowy wypłaci robotnikom odszkodowanie w wysokości sześciomiesięcznego zarobku.

Przyjmowanie przesyłek poleconych poza godzinami urzędowymi.

Rozporządzenie Min. Poczt i Telegrafów z dnia 17. czerwca br. (Monitor Nr. 149) wprowadza z dniem 1. lipca br. przyjmowanie poleconych przesyłek listowych poza godzinami urzędowymi o uruchomieniu powyższej służby dotyczący urzędy, oznaczone przez Dyрекcję Poczt i Telegrafów, zawiadomią publiczność ogłoszeniem, wywieszonym w poczekalniach urzędów.

W ruchu tym pobierane będą prócz zwykłych taryfowych należności, osobne taryfowe opłaty, składane gotówką do rąk urzędnika pocztowego.

Pocztowe książki odbiorcze.

Z dniem 16. lipca br. wchodzi w życie rozporządzenie Min. Poczt i Telegrafów o odbiorze przesyłek pocztowych za pomocą pocztowych książek odbiorczych. Odnośne przepisy brzmią jak następuje:

§ 1.

Pocztowymi książkami odbiorczymi mogą posługiwać się przy odbiorze zwykłych i rejestrowanych przesyłek pocztowych władze państwowe (cywilne i wojskowe) i samorządowe oraz firmy, instytucje i osoby prywatne, które zastrzegły sobie odbiór przesyłek w urzędzie pocztowym (agencji) ze skrytek zamykanych lub przegrodek otwartych, jakoteż ci odbiorcy, którzy, nie zastrzegłszy sobie takiego odbioru, znajdują się w miejscowościach, gdzie nie zaprowadzono doręczania przesyłek pocztowych.

Pocztowe książki odbiorcze można nabywać w urzędach pocztowych (agencjach) po cenie ustalonej taryfą. Odbiorcy mogą używać także książek odbiorczych prywatnego nakładu, pod warunkiem, że one nie będą się różniły od książek nakładu urzędowego i przed rozpoczęciem posługiwania się nimi zostaną zatwierdzone przez pocztowy urząd oddawczy.

§ 2.

Wyłączone są od zastrzeżenia odbioru za pomocą pocztowej książki odbiorczej:

- a) przesyłki rejestrowane (przekazy) za zwrotnym poświadczeniem odbioru (wyłaty) adresowane do rąk własnych odbiorcy;
- b) przesyłki pospieczne, o ile odbiorca nie zarządził wyraźnie czego innego;
- c) zlecenia pocztowe i kartki zleceniowe.
- d) paczki z żywymi zwierzętami, o ile odbiorca nie zastrzegł sobie wyraźnie odbioru takiej paczki w urzędzie;
- e) przekazy wyłaty na książeczki wkładowe Pocztowej Kasy Oszczędnościowej;
- f) przekazy czekowe Pocztowej Kasy Oszczędnościowej adresowane „do rąk własnych“ lub takie, przy których należy dostarczyć urzędowego poświadczenia;
- g) pisma władz sądowych i skarbowych, za-

opatrzone uwagą „do rąk własnych“ z wyłączeniem pełnomocnictwa.

§ 3.

1) Odbiorca, zamierzający posługiwać się pocztową książką odbiorczą, wypełnia na przeznaczonym na ten cel druku pocztowym oświadczenie i składa je we właściwym pocztowym urzędzie oddawczym (agencji). Oświadczenie winno zawierać zastrzeżenie odbiorcy, że przy odbiorze przesyłek pocztowych będzie się posługiwał pocztową książką odbiorczą.

Pełnomocnicy odbiorców tudzież osoby, składające oświadczenie w imieniu firm, stowarzyszeń, wydziałów, biur, komitetów i t. p., winny przedstawić uprawnienie do złożenia oświadczenia, w sposób przepisany dla pełnomocnictw pocztowych.

Podpis odbiorcy urzędowi pocztowemu oświadczenia nieznanego, złożony na oświadczeniu, winien być uwierzytelniony przez sąd, notariusza, Izby handlowe i przemysłowe lub inny urząd posługujący się publiczną pieczęcią urzędową.

Uwierzytelnienia podpisu na oświadczeniu nie wymaga się od urzędów państwowych i samorządowych, które na oświadczeniu umieściły odcisk swojej pieczęci urzędowej i podpis kierownika.

2) Pocztowa książka odbiorcza stanowi broszurę, składającą się z kartki tytułowej i odpowiedniej ilości ponumerowanych kartek wkładowych.

Górną część kartki tytułowej wypełnia odbiorca, umieszczając w odpowiednim miejscu swój podpis, zgodny z podpisem złożonym na oświadczeniu, władze zaś, urzędy, firmy i t. p. instytucje umieszczają także swą pieczęć urzędową. Dolną część kartki tytułowej wypełnia urząd pocztowy.

3) Wypełnieniem kartki tytułowej książki odbiorczej i podkreśleniem właściwego, względnie przekreśleniem niewłaściwego nadruku odbiorca bez potrzeby wystawienia pełnomocnictwa może upoważnić okaziciela pocztowej książki odbiorczej do podejmowania w urzędzie pocztowym (agencji) w jego imieniu i na jego wyłączną odpowiedzialność, oprócz zwykłej korespondencji także:

- a) samych dowodów odbioru na wszystkie lub tylko poszczególne rodzaje rejestrowanych przesyłek (przekazów);
- b) wszelkiego lub tylko pewnego rodzaju przesyłek rejestrowanych oraz kwot przekazów pocztowych i czekowych Pocztowej Kasy Oszczędnościowej bez ograniczenia wartości przesyłek, jak również i do prawomocnego popisywania odnośnych dowodów odbioru.

Podejmujący dowody odbioru lub przesyłki rejestrowane (kwoty przekazowe) musi być osobą piśmienną.

4) Okazicielowi pocztowej książki odbiorczej wydaje się w urzędzie pocztowym (agencji) w czasie godzin urzędowych:

Wystawa rolnicza w Jasach.

Najpóźniej dnia 15. września br. ma być otwarta w Jasach Wystawa rolnicza, w której zainteresowane będą cała Mołdawia, Bukowina i Besarabia. Wystawa trwać ma do 30. października br. Rumuńskie Ministerstwo Rolnictwa bierze urzędowy udział w wystawie. Wszystkie działy gospodarstwa rolnego, jak: rolnictwo, winiactwo, ogrodnictwo, przemysł domowy i przemysły rolne będą reprezentowane na wystawie.

Specjalnie zorganizowana będzie sekcja maszyn i instalacji rolniczych, produkowanych w kraju i zagranicą.

Wchodząc w grę będą specjalne urządzenia dla młynów, fabryk oleju, mleczarni, suszarni owoców i jarzyn, warsztaty dla tkania lnu, kopni itp., a także narzędzia rolnicze.

Zorganizowane mają być w czasie trwania wystawy doświadczenia z autotraktorami.

Termin zapisu wystawców oznaczono do dn. 15. lipca, zaś dostarczenie eksponatów na plac wystawowy najpóźniej do dnia 20. sierpnia br.

Oplaty wystawowe są:

Za 1 metr kw. do 10 m. kw.	lei 1000 w pawilonach,
2	2
Za każdy m. pow. 10 m.	lei 750 w pawilonach,
Za każdy „ do 10 „	lei 200 pod gołem nieb.
Za każdy „ pow. 10 „	lei 100 pod gołem nieb.

Spodziewana jest zniżka 50 proc. za przewóz eksponatów kolejami od granicy do Jas.

Udział w wystawie polskich wystawców byłby pożądanym. W każdym razie pożądanym byłoby zwiedzenie wystawy przez wysłanników polskich fabryk dla zapoznania się z używanymi przez rolnika rumuńskiego typami narzędzi rolniczych i dla wejścia w kontakt z różnymi organizacjami rolnymi, jak kooperatywy, syndykaty rolne i tp.

Zarząd Wystawy:

Comisariatul General al Expositiei Agricole Syndiatul Agricol, Jassy.

Handel z Danją.

Danja sprowadza z Polski:

Żołądki cielęce, nasiona, koniczyny, produkty naftowe, puch i pierze, drzewa w rozmaitych postaciach, wyroby z żelaza, wyroby koszykowe, obręcze do beczek, szkło w rozmaitych postaciach, wyroby powroźnicze, cement, sól, jaja, gęsi i kurczęta bite.

Danja wywozi do Polski.

Nasiona pastewne (prócz koniczyny), tłuszcze do użytku technicznego, nawozy sztuczne, automobile, maszyny, filmy, kable elektryczne, olej kokosowy, kwas tłuszczowy, margarynę, konserwy mięsne.

Adresy firm prowadzących handel z Polską:

Dansk Exportforening (związek kupców) Vester Boulevard 36 Kopenhaga. Internat. Handels Central, Alextory, Axelborg Kopenhaga. Solicetets Express Co Ny Adelgady 5 Kopenhaga. The Polish Oversea Trading Co Bredgade 40 Kopenhaga. Dansk Frokompagni (specj. Nasiona) Ny Toldbodgade 11 Kopenhaga. Importkompagniet Kalundborg Danja. Produce Agency, Holbergsgade 17 Kopenhaga. K. M. Thorkildsen m. St. Kongesgade 48 Kopenhaga. V. Munck (specj. wyroby koszykarskie) Oster Farimagsg 95 Kopenhaga. B. Wengler (specj. wyr. koszykarskie) Amagertory 7 Kopenhaga. R. Eilersen (specj. żołądki cielęce) Kronprinsensgade 24 Kopenhaga. Blansenfeld i Tvede (specj. żołądki cielęce) Frederikssundsvej 7 Kopenhaga. I. R. Lykkeberg (specj. drzewo) Norrebrogade 215 Kopenhaga. Oscar Peschardt (specj. drzewo) Faxegade 7 Kopenhaga.

Międzynarodowe kupony na odpowiedź.

W Dzien. Ustaw. Nr. 45 ogłoszone jest rozporządzenie Ministra Poczty i Telegrafów w myśl którego poczynawszy od dnia 22. czerwca br. we wszystkich urzędach pocztowych będą przyjmowane do wymiany na polskie znaczki pocztowe międzynarodowe kupony na odpowiedź.

Wzajemian za każdy kupon na odpowiedź wartości 50 centymów wydawane będą polskie znaczki pocztowe, których ogólna wartość winna odpowiadać każdorazowo obowiązującej opłacie pocztowej od listu z Polski zagranicę wagi 20 gramów.

Wzajemian za kupon wartości 25 centymów wydawane będą polskie znaczki pocztowe, których wartość wynosić będzie połowę opłaty od listu z Polski zagranicę wagi 20 gramów.

Kupony mogą być wymieniane na znaczki poczt. tylko w ciągu najbliższych dwóch miesięcy po miesiącu, w którym kupon był sprzedany.

Dla kuponów nabytych w krajach pozaeuropejskich, termin ten wynosi sześć miesięcy.

Jednej i tej samej osobie nie wolno w jednym dniu wymienić więcej niż 10 kuponów pochodzących z tego samego kraju.

Oferty.

Inwalidzka Wytwornia Suszek pod firmą Inwal-Krydylit, Warszawa, ulica Żórawia 11, m 4. poleca swoje patentowane wieczne suszki z masy krydylitowej, ochładzającej atrament po cenie 1500 mk. za komplet (3 sztuki).

Holenderska firma JJ. van der Iwan Zonen Roederij - Justhandel, Scheriningen, Badhuisstraet 61 g, poleca śledzie holenderskie (solone i wędzone), makrele, sardele itc. Firma ta poszukuje zastępców na Polskę.

Firma J. Pernak, Toruń, Mellina 52 oferuje każdą ilość gliny ogniotrwałej po cenie 1200 mk. za 50 kg. loco wagon stacji nadawczej w Poznańskiem.

Do Biura Rady Handlowego w Paryżu, zwrócił się pułkownik Richard (adres: Paris - 63 rue Taitbout), który pragnąłby nabywać w Polsce w większych ilościach włos koński i szczerbę do mebli i szczotek. Artykuły te przeznaczone są na sprzedaż do Anglii. O ile propozycja ta mogłaby zainteresować naszych kupców, zechcą poinformować się do p. Richard w domu Informacyjnym R. D. Dun-Paris 32 rue Taitbout, która nieomieszka nadesłać dokładnych informacji.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu uprasza o zakomunikowanie odpowiedzi bądź Rady Handlowemu przy Poselstwie Polskiem w Paryżu, bądź p. Richard, powiadamiając ich o cenach

tego artykułu fob Gdańsk i dostarczenie wszelkich szczegółów co do opakowania, przesyłki i jej terminów etc.

M-stwo Przemysłu i Handlu poleca firmę „Société Cooperative pour la fourniture de matériaux aux régions libérées, 23 rue Ballu-Paris“, która to firma interesuje się przewozem z Polski materiału drzewnego do odbudowy departamentów zniszczonych.

Co do solidarności, wypłacalności itp. wspomnianej firmy francuskiej, zainteresowani powinni zasięgnąć informacji w Biurze wywiadowczym R. G. Dum'a 32 rue Taitbout w Paryżu.

Likiery

TOW. AKC.

HARTWIG KANTOROWICZ, POZNAŃ

Filja w Toruniu, Szeroka 18.

mają wszechświatową sławę.

DOM EKSPEDYCYJNO - HANDLOWY

LUDWIK SZYMAŃSKI

urzędowy ekspedytor polskich kolei państwowych.

Żeglarska 3. Telefon 909.

TORUŃ

Żeglarska 3. Telefon 909

Filja w ekspedycji towarowej Główny Dworzec.

! EKSPEDYCJA FRACHTU !! kolejowego i wodnego. — !! TRANSPORT MEBLI !! Własne meblowe wozy.
! CLENIE TRANSPORTÓW ZAGRANICZNYCH ! przez Ministerjum skarbu urzędowo dopuszczony
!! ŻEGLUGA !! Własne parostatki i berlinki. — Parostatki wycieczkowe zawsze do dyspozycji. — Własne magazyny z bocznicami kolejowymi.

!!! MAGAZYNOWANIE, FINANSOWANIE i LOMBARDOWANIE TOWARU !!!

Ceny moje na zwózkę frachtu i składowe są przez zarząd kolei ustalone.

Pomorska Centrala Drzewa, Różycki i Ska Lidzbark (Pom.)

== Tartaki, Fabryka mebli i handel drzewa ==

KUPUJE I SPRZEDAJE drzewo każdego rodzaju w okrągłym i tartym stanie w każdej ilości. (Starannie pielęgnowany materiał sosnowy).

DAWN. RICHARD THOMAS

Największa Fabryka Pierników

w rękach polskich.

TORUŃ, JĘCZMIENNA 413.

BANK HANDLOWY W WARSZAWIE

— założony w roku 1870 —

ODDZIAŁ W TORUNIU

Rynek Staromiejski № 29 — Telefon № 650 i № 142

Instytucja Centralna w Warszawie,

— róg ul. Traugutta i Czackiego. —

ODDZIAŁY MIEJSKIE W WARSZAWIE:

Marszałkowska nr. 50, — Nowy Świat nr. 5, — Praga Targowa 35-39 — Tłomackie nr. 1 ul. Żabia nr. 1.

ODDZIAŁY W POLSCE:

Będzin, Bydgoszcz, Częstochowa, Hrubieszów, Jędrzejów, Kalisz, Katowice, Kielce, Końskie, Kraków, Kutno, Lublin, Łódź, Oddział Główny ul. Dzielna, Oddział Miejski ul. Piotrkowska 96, Łowicz, Miechów, Mława, Ostrowiec, Pabjanice, Piotrków, Płock, Poznań: Oddział Główny, Plac Wolności 4, Oddział Miejski Nowa nr. 7-8 (Hotel Bazar), Radom, Sandomierz, Sosnowiec, Tomaszów Mazowiecki, Włocławek, Zawiercie.

ODDZIAŁY ZAGRANICĄ: Gdańsk, Kijów, Piotrogród.

Adres telegraficzny „HANDLOBANK“

Rachunek Przekazowy w P. K. K. P. w Toruniu nr. 2, w P. K. O. w Poznaniu nr. 203, 446 w P. K. O. w Warszawie nr. 160, 064.

ROLNIK

TOW. ZAKUPU I SPRZEDAŻY

z. Sp. z o. p.

CHEŁMZA (Pomorze)

Zakup i sprzedaż
wszelkich ziemio-
plodów, przetwo-
::: rów tychże, :::
sztucznych nawo-
zów, nasion, węgla
::: i wełny :::

==== Telefon 43 i 61 ====

Adres telegraficzny:

„ROLNIK“ Chełmża.

Maszyny

do wypielania buraków i zboża
patent. LOHRKE

siewniki rzędowe do saletry

noże do wypielaczy wszelkich
gatunków,

elewatory do słomy

— samowkładacze —
do parowych młocarni
fabrykują jako specjalność.

Polecam
warsztaty reparacyjne (anlogen)
spojnia i wypożyczanie parowych
plugów.

W. MIKOŁAJCZYK

dawn. GEBR. LOHRKE
fabryka maszyn — Chełmża.

JAN TUREK, TORUŃ

Telefony 1050, 1430.

Adres telegr. Turkos Toruń.

**- Zakup i sprzedaż -
wszelkich ziemiopłodów.**

KTO

informuje o wszelkich sprawach politycznych,
społecznych, gospodarczych, przemysłowych,
handlowych i t. p. dotyczących :: :: ::

POMORZA?

SŁOWO

**POMORSKIE W TORUNIU
W SIEDZIBIE WOJEWODZTWA.**

„SŁOWO POMORSKIE“,

jako gazeta wychodząca codziennie, jest najpoczytniejsza
:: :: :: i najwplywowsza na Pomorzu. :: :: ::

Kto chce dać ogłoszenie dla Pomorza, niech
zażąda numeru okazowego, przyczem każdy
naocznie będzie mógł się przekonać, że
ogłoszenia dla Pomorza zamieszcza się naj-
korzystniej i najsukuteczniej tylko :: :: ::

W „SŁOWIE POMORSKIM“ W TORUNIU.

Wszystkie agencje całego kraju przyjmują dla nas
reklamy po cenach niżonych. :: :: :: :: :: ::

W Boettcher Nast. :-: Właśc.: A. Kulwicki, Toruń

Telefon 12/13. — Adres telegraficzny: Spedytor Boettcher.

Transportowanie mebli. Ekspedycja i czenie międzynarodowych transportów. Ekspedycja frachtu.
Asekuracja. Jedyne łaźnie i wanny w Toruniu.